Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 2. mája 2018 [1]

Vec C-214/17

Alexander Mölk
proti
Valentine Mölkovej

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v občianskych veciach – Haagsky protokol o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť – Výživné – Obvyklý pobyt oprávneného a povinného vo veci výživného v rôznych členských štátoch – Žaloba povinného na zníženie výživného – Určenie rozhodného práva“

I. Úvod

1. Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) prostredníctvom prejednávaného návrhu na začatie prejudiciálneho konania už po druhýkrát žiada Súdny dvor o výklad Haagskeho protokolu z roku 2007. [2]

2. Tentoraz sa pochybnosti vnútroštátneho súdu týkajú výkladu článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007. Podľa tohto ustanovenia sa v zásade uplatní právny poriadok podľa miesta súdu, na ktorý bol podaný návrh (*lex fori*), pokiaľ oprávnený uplatňuje nárok na výživné na súde štátu obvyklého pobytu povinného.

3. Vnútroštátny súd chce objasniť, či sa *lex fori* uplatní aj v konaní začatom na návrh povinného. Pochybnosti vnútroštátneho súdu, na ktorých sa tento návrh na začatie prejudiciálneho konania zakladá, vznikli v rámci konania vedeného na súde podľa miesta obvyklého pobytu povinného, v ktorom povinný žiada zníženie výživného, o ktorom sa predtým na návrh oprávneného rozhodlo podľa práva členského štátu obvyklého pobytu povinného.

1 Jazyk prednesu: poľština.

2 Protokol tvorí prílohu rozhodnutia Rady 2009/941/ES z 30. novembra 2009 o uzavretí Haagskeho protokolu z 23. novembra 2007 o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť Európskym spoločenstvom (Ú. v. EÚ L 331, 2009, s. 17, ďalej len „Haagsky protokol z roku 2007“). Prvý návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týkal uplatnenia článku 4 ods. 2 Haagskeho protokolu z roku 2007 na konanie, v ktorom oprávnený žiadal výživné spätne za obdobie pred začatím tohto konania. Súdny dvor o tomto návrhu ešte nerozhodol. Dňa 30. januára 2018 som v tejto veci predniesol svoje návrhy. Pozri moje návrhy vo veci KP (C-83/17, EU:C:2018:46). Dôležité je, že vo veci KP – na rozdiel od prejednávaného návrhu na začatie prejudiciálneho konania – išlo o prípad, keď došlo k zmene obvyklého pobytu jednej zo strán vyživovacej povinnosti v období relevantnom pre rozhodnutie o výživnom.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Haagsky protokol z roku 2007

4. Článok 3 ods. 1, článok 4 ods. 1 písm. a), ako aj článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 stanovujú:

„*Článok 3*

Všeobecné kritérium rozhodného práva

1. Pokiaľ nie je v tomto protokole ustanovené inak, vyživovacia povinnosť sa spravuje právnym poriadkom štátu obvyklého pobytu oprávneného.

…

Článok 4

Osobitné kritériá v prospech niektorých oprávnených

1. Nasledujúce ustanovenia sa uplatnia v prípade vyživovacej povinnosti:

a) rodičov voči svojim deťom;

…

3. Bez ohľadu na článok 3, ak oprávnený podal návrh na príslušný orgán štátu obvyklého pobytu povinného, uplatní sa právny poriadok tohto štátu. Ak však oprávnenému nemožno priznať výživné od povinného podľa tohto právneho poriadku, uplatní sa právny poriadok štátu obvyklého pobytu oprávneného.

…“

5. Článok 7, nazvaný „Voľba rozhodného práva pre určité konanie“, vo svojom odseku 1 Haagskeho protokolu z roku 2007 uvádza:

„Bez ohľadu na články 3 až 6 [Haagskeho protokolu z roku 2007] oprávnený na výživné a povinný si môžu výlučne pre určité konania v danom štáte výslovne zvoliť právny poriadok tohto štátu ako rozhodné právo pre vyživovaciu povinnosť.“

6. Článok 8 s názvom „Voľba rozhodného práva“ v odseku 1 písm. b) Haagskeho protokolu z roku 2007 stanovuje, že oprávnený na výživné a povinný si môžu bez ohľadu na články 3 až 6 tohto protokolu kedykoľvek zvoliť ako rozhodné právo pre vyživovaciu povinnosť právny poriadok štátu obvyklého pobytu jedného z účastníkov v čase voľby.

2. Nariadenie č. 4/2009

7. Ustanovenia týkajúce sa medzinárodnej právomoci vo veciach vyživovacej povinnosti sú obsiahnuté v kapitole II s názvom „Právomoc“ nariadenia č. 4/2009[3]. Spomedzi nich ťažiskovú úlohu zohráva článok 3, nazvaný „Všeobecné ustanovenia o právomoci“, tohto nariadenia, ktorý stanovuje:

„V členských štátoch je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná:

a) súdu podľa miesta obvyklého pobytu povinného, alebo

b) súdu podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného, alebo

…“

8. Článok 5 s názvom „Právomoc založená na účasti odporcu“ nariadenia č. 4/2009 stanovuje:

„Okrem právomoci založenej na iných ustanoveniach tohto nariadenia má právomoc súd členského štátu vtedy, ak sa odporca zúčastní konania. To neplatí, ak sa odporca zúčastní konania len, aby namietol absenciu právomoci.“

III. Skutkový stav konania vo veci samej

9. Alexander Mölk, ktorý je v rámci vyživovacej povinnosti, o ktorú ide v konaní vo veci samej, v postavení povinného, je otcom oprávnenej, Valentiny Mölkovej. Povinný A. Mölk má už niekoľko rokov svoj obvyklý pobyt v Rakúsku, zatiaľ čo oprávnená V. Mölková má svoj obvyklý pobyt v Taliansku.

10. Povinný má na základe uznesenia Bezirksgericht Innsbruck (Okresný súd Innsbruck, Rakúsko) z 10. októbra 2014 povinnosť platiť oprávnenej výživné vo výške 650 eur mesačne. Toto uznesenie o výživnom bolo vydané podľa rakúskeho práva. Konanie, v ktorom bolo vydané uznesenie z 10. októbra 2014, sa začalo na návrh oprávnenej.

11. V roku 2015 povinný podal na Bezirksgericht Innsbruck (Okresný súd Innsbruck) návrh, aby bolo výživné od 1. februára 2015 znížené zo 650 eur na 490 eur mesačne.[4] Svoj návrh odôvodnil tým, že jeho príjem sa znížil z dôvodu zániku ročnej prémie. Oprávnená požadovala zamietnutie návrhu.

12. Bezirksgericht Innsbruck (Okresný súd Innsbruck) uznesením z 11. decembra 2015 zamietol návrh na zníženie výživného. Podľa tohto súdu sa o návrhu povinného malo rozhodnúť podľa talianskeho práva, keďže oprávnená má obvyklý pobyt v Taliansku.

3 Nariadenie Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (Ú. v. EÚ L 7, 2009, s. 1).

4 V návrhu na začatie prejudiciálneho konania používa vnútroštátny súd formulácie, ktoré svedčia o tom, že tak žiadosť o priznanie výživného oprávnenej, ako aj žiadosť o zníženie výživného sa označuje ako „návrh“. Účastníci konania začatého na základe takéhoto návrhu sa potom označujú ako „navrhovateľ“, resp. „odporca“. Domnievam sa, že táto terminológia je daná povahou tohto konania vedeného podľa rakúskeho procesného práva, ktoré veci v oblasti výživného nezaraďuje medzi sporové konania, v ktorých by procesné postavenie „navrhovateľa“, resp. „odporcu“ zodpovedalo postaveniu „žalobcu“, resp. „žalovaného“. Napríklad poľská jazyková verzia Haagskeho protokolu z roku 2007 v článku 4 ods. 3 tohto protokolu uvádza namiesto „podania návrhu“ oprávneným „podanie žaloby“ (wytoczenie powództwa). Naproti tomu niektoré iné jazykové verzie používajú všeobecnejšie formulácie, ktoré túto otázku neriešia. Napríklad francúzska jazyková verzia znie: „le créancier a saisi l'autorité compétente“, anglická jazyková verzia znie: „the creditor has seized the competent authority“ a nemecká jazyková verzia znie: „Hat die berechtigte Person die zuständige Behörde… angerufen“. Normotvorca Únie však v nariadení č. 4/2009, na ktoré sa vzťahuje druhá prejudiciálna otázka, používa pojmy „navrhovateľ“, resp. „odporca“. V prejednávaných návrhoch budem preto tam, kde je to nevyhnutné na účely určenia procesného postavenia účastníkov konania, používať terminológiu nariadenia č. 4/2009 („navrhovateľ“, „odporca“).

13. Navrhovateľ sa 11. decembra 2015 odvolal proti uzneseniu na Landesgericht Innsbruck (Krajský súd Innsbruck, Rakúsko). Odvolací súd uznesením z 9. marca 2016 potvrdil uznesenie prvostupňového súdu.

14. Odvolací súd však na rozdiel od prvostupňového súdu predpokladal, že o návrhu na zníženie výživného sa má rozhodnúť podľa rakúskeho práva. O výživnom sa totiž rozhodlo uznesením z 10. októbra 2014 podľa rakúskeho práva. Podľa článku 3 ods. 2 Haagskeho protokolu z roku 2007 („V prípade zmeny obvyklého pobytu oprávneného sa od okamihu zmeny uplatňuje právny poriadok štátu nového obvyklého pobytu“) môže k zmene rozhodného práva dôjsť, ak sa zmenili skutkové okolnosti, na základe ktorých kolízne normy obsiahnuté v tomto protokole určujú právo rozhodné pre vyživovaciu povinnosť. Keďže po vydaní uznesenia z 10. októbra 2014 nenastala zmena obvyklého pobytu ani jednej zo strán vyživovacej povinnosti, odvolací súd dodal, že k zmene rozhodného práva pre túto vyživovaciu povinnosť ani nemohlo dôjsť. Prijatie opačného názoru, podľa ktorého k zmene rozhodného práva môže dôjsť aj bez zmeny skutkových okolností, by podľa odvolacieho súdu viedlo k tomu, že vzájomne si konkurujúce návrhy na zvýšenie resp. zníženie výživného by boli posudzované podľa rôznych právnych poriadkov.

15. Povinný podal proti uzneseniu z 9. marca 2016 opravný prostriedok „Revision“ na vnútroštátny súd. Právom rozhodným pre vyživovaciu povinnosť je podľa neho talianske právo. Okrem toho správne uplatnenie tohto práva by malo viesť k zohľadneniu návrhu na zníženie výživného.

IV. Prejudiciálne otázky a konanie pred Súdnym dvorom

16. Za týchto okolností Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 4 ods. 3 v spojení s článkom 3 Haagskeho protokolu o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť z 23. novembra 2007 (ďalej len ‚Haagsky protokol‘) vykladať v tom zmysle, že pre návrh povinného na zníženie právoplatne stanoveného výživného z dôvodu zmenených majetkových pomerov je rozhodným právom právo štátu obvyklého pobytu oprávneného aj vtedy, keď výživné, ktoré sa doposiaľ malo vyplácať, stanovil v súlade s článkom 4 ods. 3 Haagskeho protokolu na jeho návrh súd štátu obvyklého pobytu povinného podľa právneho poriadku tohto štátu?

V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:

2. Má sa článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu vykladať v tom zmysle, že oprávnený ‚podá návrh‘ na príslušný orgán štátu obvyklého pobytu povinného aj tým spôsobom, že sa zúčastní konania vo veci samej, ktoré povinný začal na tomto orgáne v zmysle článku 5 nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 ako odporca?“

17. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol doručený Súdnemu dvoru 25. apríla 2017.

18. Písomné pripomienky predložili pán Mölk, portugalská vláda a Európska komisia.

V. Posúdenie

A. O prvej otázke

19. Vnútroštátny súd chce prostredníctvom svojej prvej otázky v podstate zistiť, či samotná okolnosť, že oprávnený si uplatňuje nárok na výživné na orgáne štátu obvyklého pobytu povinného a tento orgán vydal rozhodnutie na základe práva tohto štátu (článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007), vedie k tomu, že právo tohto štátu sa uplatní aj na konanie o zmene výšky výživného, ktoré sa neskôr začne na návrh povinného. Ako vyplýva z obsahu tejto otázky a zo skutkového stavu opísaného v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, v prejednávanom prípade ide o situáciu, keď nedošlo k zmene obvyklého pobytu povinného. Z návrhu okrem toho vyplýva, že nedošlo ani k zmene obvyklého pobytu oprávneného.

20. Vo vzťahu k tejto otázke vnútroštátny súd uvádza vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania dva rozdielne názory.

21. Podľa prvého názoru sa článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 uplatní iba v konaniach, ktoré sa začali na návrh oprávneného. Vnútroštátny súd sa v tejto súvislosti odvoláva predovšetkým na dôvodovú správu A. Bonomiho.[5] V bode 67 tejto správy je vysvetlené, že uplatnenie práva podľa miesta súdu, na ktorý bol podaný návrh, je odôvodnené, ak oprávnený uplatňuje nárok na výživné na súde štátu obvyklého pobytu povinného. Naopak uplatnenie práva podľa miesta súdu, na ktorý bol podaný návrh (práva štátu obvyklého pobytu povinného), v prípade, keď sa konanie začalo na návrh povinného, sa zdá byť prehnané.

22. Vnútroštátny súd uvádza, že tento názor má svojich zástancov aj v odbornej literatúre. Tá totiž uvádza, že právom rozhodným pre vyživovacie povinnosti v konaniach, ktoré sa začali na návrh povinného, je právo štátu obvyklého pobytu povinného (článok 3 ods. 1 Haagskeho protokolu z roku 2007).

23. Podľa druhého názoru právo, podľa ktorého sa pôvodne rozhodlo o výživnom v konaní začatom na návrh povinného, sa musí uplatniť aj na ďalšie konanie začaté na návrh povinného. V opačnom prípade by povinný mohol už v relatívne krátkom čase podať návrh na začatie nového konania, na ktoré by sa už neuplatnilo právo štátu, podľa ktorého sa predtým rozhodlo o výživnom v prospech oprávneného. To by obmedzilo právo oprávneného určiť ako právo rozhodné pre vyživovaciu povinnosť právo toho štátu, v ktorom má povinný obvyklý pobyt.

1. Tvrdenia účastníkov konania

24. Pán Mölk zastáva názor, že článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 určuje rozhodné právo pre vyživovaciu povinnosť výlučne vo vzťahu ku konaniam, ktoré sa začali na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného. Toto ustanovenie sa však neuplatní na konania, ktoré sa začali na návrh povinného.

5 BONOMI, A.: Dôvodová správa k Haagskemu protokolu z roku 2007 o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť, *Actes et documents de la Vingt et unième session de la Conférence de La Haye (2007)*, dostupná elektronicky na stránke: https://assets.hcch.net/upload/expl39de.pdf. Dôvodové správy k právnym aktom, ktoré boli vypracované v rámci Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného, síce nie sú záväzné, sú však zdrojom cenných poznámok týkajúcich sa výkladu ustanovení týchto aktov. Účelom týchto správ je totiž vysvetliť, aký zmysel chceli jednotlivým právnym aktom dať delegácie, ktoré sa zúčastnili na vypracovaní týchto právnych aktov, prijatých v rámci Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného. Pozri https://www.hcch.net/de/publications-and-studies/publications2/explanatory-reports.

25. V tomto zmysle sa vyjadrila aj Komisia, ktorá poukazuje na to, že článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 predstavuje výnimku, a preto sa má vykladať reštriktívne. Komisia sa v tejto súvislosti odvoláva na bod 67 dôvodovej správy Bonomiho a uvádza, že článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sa neuplatní na konania, ktoré sa začali na návrh povinného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného. To by síce v niektorých prípadoch mohlo viesť k tomu, že sa uplatní iný právny poriadok, než ten, podľa ktorého sa rozhodlo o vyživovacej povinnosti v skoršom konaní začatom na návrh oprávneného, takéto riziko je však dané systémom kolíznych noriem Haagskeho protokolu z roku 2007.

26. Portugalská vláda zastáva názor, že článok 4 Haagskeho protokolu z roku 2007 stanovuje osobitné kolízne normy, ktorých účelom je zvýhodnenie určitých skupín osôb oprávnených z výživného. Podaním návrhu na orgán štátu obvyklého pobytu povinného môže oprávnený dosiahnuť, že rozhodným právom pre posúdenie vyživovacej povinnosti bude *lex fori*. Právo tohto štátu sa preto použije, pokiaľ nedôjde k zmene skutkového stavu, aj pri preskúmaní vyživovacej povinnosti v ďalších konaniach. Opačný názor by viedol k tomu, že o vzájomne si konkurujúcich návrhoch na zvýšenie resp. zníženie výživného by sa muselo rozhodnúť podľa dvoch rozdielnych právnych poriadkov.

2. Úvodná poznámka

27. Najprv treba poukázať na to, že prvá prejudiciálna otázka sa v skutočnosti nevzťahuje na to, či sa má článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 uplatniť vo veci samej. Uplatniteľnosť tohto ustanovenia je totiž predmetom druhej prejudiciálnej otázky. Prostredníctvom prvej prejudiciálnej otázky chce vnútroštátny súd zistiť, či sa účinky uplatnenia článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 na jedno konanie rozširujú aj na ďalšie konania, ktoré sa týkajú tej istej vyživovacej povinnosti, presnejšie povedané, na ďalšie konanie, ktoré sa začalo na návrh povinného s cieľom znížiť výživné.

28. Podľa mňa to znamená, že na základe gramatického výkladu článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 nemožno dospieť k jednoznačným záverom umožňujúcim odpovedať na prvú prejudiciálnu otázku. Z tohto ustanovenia je totiž zrejmé, že *lex fori* sa uplatní v konaniach, ktoré sa začali na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného. Toto ustanovenie však nestanovuje, či uplatnenie *lex fori* v takomto konaní má účinky aj na ďalšie konania, ktoré sa týkajú tej istej vyživovacej povinnosti a ktoré sa začali na návrh povinného. Domnievam sa preto, že prvú otázku treba posúdiť z hľadiska systematiky Haagskeho protokolu z roku 2007 a *ratio legis* článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007.

3. Uplatnenie lex fori na základe článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 v kontexte iných ustanovení tohto protokolu, ktoré umožňujú voľbu rozhodného práva pre vyživovaciu povinnosť

a) Článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 ako ustanovenie umožňujúce oprávnenému zvoliť si rozhodné právo pre vyživovaciu povinnosť

29. Portugalská vláda zastáva názor, podobný niektorým iným názorom, na ktoré odkazuje vnútroštátny súd, že odmietnutie uplatniť v ďalšom konaní právo, ktoré bolo uplatnené na skoršie konanie podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu, by viedlo k obmedzeniu práv oprávneného stanovených v tomto ustanovení. Tento názor sa zakladá na predpoklade, že oprávnený má možnosť určiť rozhodné právo vo veciach vyživovacej povinnosti tým, že si pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinnej osoby uplatní nárok na výživné.

30. Mám však pochybnosti, či tento názor zodpovedá úlohe článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 v systéme kolíznych noriem tohto protokolu.

31. Podľa Haagskeho protokolu z roku 2007 je v zásade rozhodným právom pre vyživovaciu povinnosť právo štátu, v ktorom má oprávnený obvyklý pobyt (článok 3 ods. 1 tohto protokolu). Vo vzťahu k určitým druhom vyživovacích povinností však tvorcovia Haagskeho protokolu z roku 2007 stanovili osobitné kolízne normy. Platí to najmä pre vyživovaciu povinnosť rodičov voči svojim deťom [článok 4 ods. 1 písm. a) Haagskeho protokolu z roku 2007].

32. Účelom kolíznych noriem v článku 4 ods. 2, 3 a 4 Haagskeho protokolu z roku 2007 je určenie práva, ktoré možno uplatniť ako rozhodné právo pre posúdenie vyživovacej povinnosti ako druhé v poradí, ak oprávnenému nemožno priznať výživné od povinného podľa práva, ktoré je v zásade rozhodné pre vyživovaciu povinnosť.

33. V konaniach, na ktoré sa vzťahuje článok 4 ods. 2 Haagskeho protokolu z roku 2007, je podľa článku 3 tohto protokolu rozhodným právom pre vyživovaciu povinnosť v zásade právo štátu, v ktorom má oprávnený obvyklý pobyt. Ak oprávnenému nemožno priznať výživné podľa tohto práva, uplatní sa právny poriadok štátu konajúceho súdu (článok 4 ods. 2 Haagskeho protokolu z roku 2007).[6] Ak oprávnenému nemožno priznať výživné ani podľa tohto práva, uplatní sa napokon právny poriadok štátu spoločného štátneho občianstva oprávneného a povinného, ak majú spoločné občianstvo (článok 4 ods. 4 protokolu).

34. Iné je však poradie práv, ktoré možno uplatniť pri posúdení vyživovacej povinnosti, v prípadoch patriacich do pôsobnosti článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007. Ak totiž oprávnený podal návrh na príslušný orgán štátu obvyklého pobytu povinného, uplatní sa právo tohto štátu (*lex fori*). Ak však oprávnenému nemožno priznať výživné od povinného podľa *lex fori*, uplatní sa ako druhé v poradí právo štátu obvyklého pobytu oprávneného.

35. To znamená, že oprávnený – tým, že si uplatňuje nárok na výživné pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného – môže ovplyvniť, ktoré právo bude v zásade rozhodné pre posúdenie vyživovacej povinnosti. V konaní pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného však oprávnený nemôže požadovať, aby rozhodným právom pre vyživovaciu povinnosť bolo v zásade právo štátu, v ktorom má obvyklý pobyt on sám (namiesto *lex fori*). Toto právo možno uplatniť až v druhom rade, ak oprávnenému nemožno priznať výživné od povinného podľa *lex fori*. Článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sa preto nevzťahuje na voľbu práva v užšom slova zmysle. Skôr ide o fenomén spočívajúci v sprostredkovanej voľbe práva, inými slovami, v nadväznosti na formuláciu, ktorú Súdny dvor použil vo svojej judikatúre, aj keď v trochu inej súvislosti, ide o voľbu práva *de facto*.[7]

36. Vzhľadom na túto osobitosť článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 treba podľa mňa zvážiť, či účinky uplatnenia tohto ustanovenia môžu byť v užšom slova zmysle rovnocenné účinkom plnohodnotnej voľby rozhodného práva pre vyživovaciu povinnosť, ktorá má v podstate účinky na všetky konania, ktoré sa týkajú určitej vyživovacej povinnosti.

6 Dôležité je, pokiaľ odhliadneme od prípadov, v ktorých dochádza k zmene obvyklého pobytu strán vyživovacej povinnosti, že táto možnosť existuje len vtedy, keď právo štátu konajúceho súdu nie je zároveň právom toho štátu, v ktorom má oprávnený obvyklý pobyt. Pozri moje návrhy z 30. januára 2018 vo veci KP (C-83/17, EU:C:2018:46, body 48 a 49).

7 V rozsudku z 28. júla 2016, Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:612, bod 47), Súdny dvor konštatoval, že prostredníctvom voľby rozhodného práva pre zmluvný záväzok na základe článku 4 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) (Ú. v. EÚ L 177, 2008, s. 6) si možno v určitých prípadoch „*de facto*… zvoliť právny poriadok“, ktorému podlieha mimozmluvný záväzok. Súdny dvor tým nadviazal na ustálené delenie na priamu a nepriamu voľbu práva v právnej teórii (BASEDOW, J.: The Law of Open Societies – Private Ordering and Public Regulation of International Relations, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, zv. 360, 2013, s. 239 a nasl.), čo sa niekedy označuje ako nepriamy vplyv na rozhodné právo (PAZDAN, M.: Kolizyjnoprawny wybór prawa a inne przejawy autonomii woli w prawie prywatnym międzynarodowym. In: MATLAK, A., STANISŁAWSKA-KOC, S. [ed.]: *Spory o własność intelektualną. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorom Januszowi Barcie i Ryszardowi Markiewiczowi*. Warszawa, Wolters Kluwer Polska 2013, s. 782 a nasl.).

b) Účinky uplatnenia lex fori v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného

37. Treba pripomenúť, že podľa Haagskeho protokolu z roku 2007 majú účastníci možnosť v otázke rozhodného práva pre vyživovaciu povinnosť dosiahnuť určitú „konsolidáciu“ tým, že rozhodné právo určia podľa článku 8 ods. 1 Haagskeho protokolu z roku 2007. Voľba práva vykonaná na základe tohto ustanovenia v zásade platí pre všetky konania, ktorých predmetom je dotknutá vyživovacia povinnosť.

38. Pochybnosti vnútroštátneho súdu tak možno zhrnúť do nasledujúcej otázky: má byť možnosť oprávneného ovplyvniť určenie rozhodného práva prostredníctvom začatia konania pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného rovnocenná, pokiaľ ide o účinky, voľbe rozhodného práva účastníkmi podľa článku 8 Haagskeho protokolu z roku 2007?

39. Článok 8 Haagskeho protokolu z roku 2007 umožňuje účastníkom voľbu spomedzi viacerých právnych poriadkov. Podľa článku 8 ods. 1 písm. b) tohto protokolu môžu účastníci najmä určiť, že rozhodným právom bude právo štátu, v ktorom má obvyklý pobyt jeden z účastníkov v čase voľby. Podstatné je pritom, že právo štátu obvyklého pobytu jedného z účastníkov sa uplatní ako právo zvolené pre každé konanie, ktorého predmetom je dotknutá vyživovacia povinnosť, a to bez ohľadu na to, či je konkrétne konanie vedené orgánom tohto štátu.

40. Z článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu však vyplýva niečo iné. Upravuje výlučne uplatnenie *lex fori* v konaniach, ktoré sa začali na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného. Na rozdiel od prípadu voľby rozhodného práva podľa článku 8 Haagskeho protokolu z roku 2007 účelom článku 4 ods. 3 tohto protokolu nie je „konsolidácia“ rozhodného práva pre určitú vyživovaciu povinnosť, aby sa tak uplatňovalo v každom konaní, ktorého predmetom je dotknutá vyživovacia povinnosť.

41. Haagsky protokol z roku 2007 navyše jasne rozlišuje medzi účinkami voľby rozhodného práva vykonanej podľa článku 8 a článku 7 tohto protokolu. Druhé z uvedených ustanovení stanovuje možnosť zvoliť si *lex fori* výlučne pre určité konanie. Voľba práva vykonaná na základe tohto ustanovenia preto nemá účinky vo vzťahu k ďalším konaniam, ktoré sa týkajú tej istej vyživovacej povinnosti.

42. Tvorcovia protokolu teda vychádzali z toho, že na voľbe práva výlučne pre určité konanie môžu mať niekedy záujem strany vyživovacej povinnosti, hoci v zásade každá zo strán môže následne podať návrh na začatie konania, v ktorom táto voľba práva už nebude relevantná. Na základe Haagskeho protokolu z roku 2007 preto nemožno vylúčiť, že v ďalších konaniach medzi tými istými účastníkmi konania budú uplatnené rôzne rozhodné práva. Zdá sa, že je to dané systémom kolíznych noriem zavedených týmto protokolom.

43. Domnievam sa preto, že uplatnenie *lex fori* podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného, vyvoláva iné účinky ako voľba práva podľa článku 8 tohto protokolu. Účinky uplatnenia *lex fori* podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sú do určitej miery podobné účinkom voľby rozhodného práva výlučne pre určité konanie podľa článku 7 Haagskeho protokolu z roku 2007. Uplatnenie práva štátu obvyklého pobytu povinného podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného, preto neznamená, že toto právo sa musí uplatniť aj v ďalšom konaní, ktoré sa začalo na návrh povinného.

c) Obmedzenie účinkov voľby rozhodného práva vykonanej na základe ustanovení Haagskeho protokolu z roku 2007

44. V prospech názoru, že uplatnenie *lex fori* v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného, nemá účinky vo vzťahu k ďalším konaniam, ktoré sa začali na návrh povinného, svedčí aj existencia určitých obmedzení vo vzťahu k voľbe práva vykonanej podľa článku 8 Haagskeho protokolu z roku 2007, ktoré však nevznikajú v prípade voľby práva podľa článku 7 tohto protokolu.

45. Po prvé sa podľa článku 8 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 voľba rozhodného práva neuplatní na vyživovaciu povinnosť voči osobe mladšej ako 18 rokov. [8]

46. Článok 7 Haagskeho protokolu z roku 2007 nestanovuje takéto obmedzenia možnosti zvoliť si rozhodné právo. V bode 111 dôvodovej správy Bonomiho je to vysvetlené tým, že riziko vyplývajúce z voľby práva výlučne pre určité konanie je pre strany vyživovacej povinnosti menšie než v prípade voľby práva podľa článku 8 tohto protokolu, ktorá má trvalé účinky vo vzťahu ku všetkým konaniam týkajúcim sa tej istej vyživovacej povinnosti. To znamená, že aj osoba mladšia ako 18 rokov si môže spolu s povinným na základe článku 7 Haagskeho protokolu z roku 2007 zvoliť rozhodné právo výlučne pre určité konanie.

47. Ani článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 nestanovuje výslovné obmedzenie týkajúce sa možnosti nepriamej voľby práva oprávneným prostredníctvom začatia konania pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného. Toto ustanovenie sa ale vzťahuje okrem iného na konania týkajúce sa vyživovacej povinnosti rodičov voči svojim deťom [článok 4 ods. 1 písm. a) Haagskeho protokolu z roku 2007]. V tejto súvislosti preto ide aj o výživné pre osoby mladšie ako 18 rokov. Ide teda o osoby, ktoré si z dôvodu obmedzenia v článku 8 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 nemohli zvoliť rozhodné právo podľa článku 8 ods. 1 tohto protokolu.

48. Domnievam sa, že aj rozhodné právo určené podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu platí výlučne pre určité konanie, ktoré sa začalo na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného. Opačný názor, podľa ktorého právo štátu obvyklého pobytu povinného by sa malo uplatňovať aj v ďalších konaniach začatých na návrh povinného, by v prípadoch, keď je oprávnená osoba mladšia ako 18 rokov, umožňoval obchádzanie zákazu stanoveného v článku 8 ods. 3 Haagskeho protokolu. [9]

49. Po druhé článok 8 ods. 5 Haagskeho protokolu z roku 2007 stanovuje, že pokiaľ v čase voľby účastníci neboli úplne informovaní a neboli si vedomí dôsledkov svojej voľby, právny poriadok zvolený účastníkmi sa neuplatní, ak by jeho uplatnenie viedlo k zjavne nespravodlivým alebo neprimeraným následkom pre ktoréhokoľvek z účastníkov.

50. Ani článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 nepodmieňuje uplatnenie práva štátu obvyklého pobytu povinného tým, aké dôsledky má uplatnenie práva tohto štátu na strany vyživovacej povinnosti. To znamená, že *lex fori* sa uplatní – ako je uvedené v bode 66 dôvodovej správy Bonomiho – v konaniach, ktoré sa začali na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného, aj vtedy, ak toto právo je pre oprávneného menej výhodné ako právo štátu, v ktorom má obvyklý pobyt oprávnený. Skutočnosť, že v článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 chýba právna úprava zodpovedajúca tej v článku 8 ods. 5 tohto protokolu, možno vysvetliť tým, že určenie *lex fori* ako rozhodného práva pre posúdenie vyživovacej povinnosti nemá trvalý charakter.

8 Konanie vo veci samej sa začalo v roku 2015, zatiaľ čo oprávnená v tomto konaní sa narodila v roku 1996. To znamená, že oprávnená dovŕšila vek 18 rokov pred začatím konania vo veci samej. Zostáva však nejasné, či oprávnená dovŕšila tento vek už v čase, keď bolo začaté konanie, v rámci ktorého bolo vydané uznesenie z 10. októbra 2014. Na účely posúdenia prvej prejudiciálnej otázky však táto okolnosť nemá rozhodujúci význam. Výklad článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007, ktorý Súdny dvor poskytne v rozsudku v prejednávanej veci, bude uplatniteľný aj na iné skutkové stavy, než sú tie vo veci samej.

9 Na túto otázku som poukázal aj v mojich návrhoch vo veci KP (C-83/17, EU:C:2018:46, bod 23).

51. Domnievam sa preto, že vyššie opísané rozdiely medzi článkom 8 a článkom 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 svedčia o tom, že uplatnenie *lex fori* na základe druhého z uvedených ustanovení v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného, neznamená, že toto právo sa musí uplatniť aj v ďalších konaniach začatých na návrh povinného.

52. Aj keď sa mi závery systematického výkladu Haagskeho protokolu z roku 2007 zdajú jednoznačné, preskúmam ich ďalej ešte aj z hľadiska *ratio legis* článku 4 ods. 3 tohto protokolu.

4. Ratio legis uplatnenia lex fori podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007

53. Podľa vysvetlenia v bode 66 dôvodovej správy Bonomiho článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 prikazuje uplatniť *lex fori* v konaniach, ktoré sa začali na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného, v prvom rade z toho dôvodu, aby sa zabránilo situáciám, keď by konajúci orgán musel vo veciach vyživovacej povinnosti rozhodnúť podľa cudzieho práva. Bolo by to časovo náročné a spôsobovalo by to zbytočné trovy. [10]

54. V tejto súvislosti by som chcel poukázať na určitú zvláštnosť sporu, v rámci ktorého vnútroštátny súd podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Konanie vo veci samej sa totiž začalo na návrh povinného proti oprávnenej pred súdom štátu obvyklého pobytu povinného (t. j. pred rakúskym súdom).

55. Medzinárodné právo súkromné a procesné všeobecne pripúšťa možnosť podať žalobu na súd štátu, ku ktorému má odporca určitý vzťah. V tejto súvislosti môže ísť najmä o obvyklý pobyt odporcu. Toto pravidlo právomoci sa odzrkadľuje v zásade *actor sequitur forum rei*. [11]

56. Normy o súdnej právomoci niekedy stanovujú odchýlky od tejto zásady. Tie však majú charakter výnimiek. Takéto pravidlo obsahuje napríklad nariadenie č. 4/2009, ktoré oprávnenému z vyživovacej povinnosti umožňuje podať návrh na začatie konania proti povinnému na súd podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného. Nariadenie č. 4/2009 však nestanovuje analogické pravidlo, ktoré by povinnému umožňovalo, aby podal návrh na začatie konania proti oprávnenému na súd podľa miesta obvyklého pobytu povinného. Zakladá sa to na predpoklade, že oprávnený z vyživovacej povinnosti je „slabšou stranou“, ktorá musí byť v rovine súdnej právomoci dodatočne chránená.

57. Z toho vyplýva, že za okolností, o aké ide v prejednávanej veci, konanie vo veci samej je vedené súdom, ktorý v zásade nemá právomoc rozhodovať v spore o vyživovacej povinnosti, ktorý sa začal na návrh povinného proti oprávnenej. Z druhej prejudiciálnej otázky však možno odvodiť, že prvostupňový súd predpokladal, že má právomoc v tejto veci, pretože oprávnená sa zúčastnila konania bez toho, aby namietala proti neexistencii súdnej právomoci. Právomoc súdu, ktorý v zásade nemá právomoc rozhodovať vo veciach vyživovacej povinnosti, možno založiť podľa článku 5 nariadenia č. 4/2009 tým, že oprávnený sa zúčastní konania. Toto ustanovenie bolo, mimochodom, uvedené v druhej prejudiciálnej otázke.

10 Pozri tiež WALKER, L.: *Maintenance and Child Support in Private International Law*. Oxford – Portland, Hart Publishing 2015, s. 83. V tejto súvislosti teda ide o právnu úpravu odlišnú od právnej úpravy v článku 4 ods. 2 Haagskeho protokolu z roku 2007. V oblasti pôsobnosti tohto ustanovenia zohráva *lex fori* druhoradú úlohu. Podľa článku 4 ods. 2 Haagskeho protokolu z roku 2007 *lex fori* sa uplatní iba vtedy, ak oprávnenému nemožno priznať výživné od povinného podľa uplatniteľného právneho poriadku, t. j. podľa práva štátu, v ktorom má obvyklý pobyt oprávnený. Nejde teda o urýchlenie konania alebo o zníženie trov konania, keďže beztak sa má v zásade uplatniť právo štátu, v ktorom má obvyklý pobyt oprávnený. Tým však, samozrejme, nemusí byť nevyhnutne právo súdu, ktorý v dotknutej veci koná. V takýchto prípadoch sa článok 4 ods. 2 Haagskeho protokolu z roku 2007 spravidla neuplatní. Pozri moje návrhy vo veci KP (C-83/17, EU:C:2018:46, body 48 a 49).

11 LAZIĆ, V.: Procedural Justice for „Weaker Parties“ in Cross-Border Litigation under the EU Regulatory Scheme. In: *Utrecht Law Review* 2014, Zv. 10, č. 4, s. 105, poznámka pod čiarou č. 38.

58. Pokiaľ by oprávnený za okolností, o aké ide v prejednávanej veci, namietal vo veci samej proti neexistencii právomoci prvostupňového súdu, tento súd by zaiste odmietol právomoc. Povinný by tak musel podať návrh na súd podľa miesta obvyklého pobytu oprávneného z vyživovacej povinnosti (t. j. na taliansky súd). Pre tento súd by právo štátu obvyklého pobytu povinného (t. j. rakúske právo), podľa ktorého sa rozhodlo o výživnom vydaním uznesenia z 10. októbra 2014, nepredstavovalo *lex fori*, ale cudzie právo.

59. Okolnosť, že rakúske súdy uplatnia vo veci samej rakúske právo, preto nemôže svedčiť v prospech takej odpovede na prvú prejudiciálnu otázku, že uplatnenie *lex fori* podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného, vedie k tomu, že toto právo sa uplatní aj v ďalšom konaní začatom na návrh povinného.

60. Je pravda, že konanie vo veci samej prejednáva súd podľa miesta obvyklého pobytu povinného (rakúsky súd), pre ktorý právo štátu, na základe ktorého bolo predtým priznané výživné, predstavuje *lex fori*.

61. K takejto situácii by však nedošlo, ak by povinný podal svoj návrh na zníženie výživného na súd, do ktorého právomoci to v zásade patrí (súd štátu, v ktorom má obvyklý pobyt oprávnený). Uplatnenie práva štátu obvyklého pobytu povinného, na základe ktorého sa rozhodlo o výživnom v uznesení z 10. októbra 2014, by v tomto prípade bolo v rozpore s článkom 4 ods. 3 tohto protokolu. Nešlo by totiž o *lex fori*.

62. Uplatnenie *lex fori* podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného pred súdom podľa miesta obvyklého pobytu povinného, preto ani z hľadiska *ratio legis* tohto ustanovenia neznamená, že toto právo sa musí uplatniť aj v ďalších konaniach začatých na návrh povinného.

5. Uplatnenie rôznych rozhodných právnych poriadkov v rámci konania o zvýšení, resp. znížení výživného

63. Chápem argumentáciu portugalskej vlády, ktorá poukazuje na to, že kladná odpoveď na prvú prejudiciálnu otázky by mohla viesť k tomu, že o vzájomne si konkurujúcich návrhoch na zvýšenie, resp. zníženie výživného by sa muselo rozhodnúť podľa dvoch rozdielnych právnych poriadkov.

64. V tejto súvislosti však súhlasím s názorom Komisie, že táto možnosť je daná systémom kolíznych noriem Haagskeho protokolu z roku 2007. V bode 42 vyššie som, mimochodom, poukázal na to, že možnosť uplatnenia rôznych právnych poriadkov ako rozhodných práv pre vyživovaciu povinnosť je v ďalších konaniach medzi tými istými účastníkmi konania prirodzeným dôsledkom voľby práva výlučne pre určité konanie podľa článku 7 Haagskeho protokolu z roku 2007.

65. Myslím si preto, že nutnosť uplatniť rôzne právne poriadky v ďalších konaniach týkajúcich sa tej istej vyživovacej povinnosti nesvedčí v prospech odchýlenia sa od záverov systematického a teleologického výkladu článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007, podľa ktorého sa uplatnenie *lex fori* v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného, obmedzuje iba na toto konanie.

66. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem Súdnemu dvoru, aby na prvú prejudiciálnu otázku odpovedal takto: článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sa má vykladať v tom zmysle, že rozhodnutie o výživnom prijaté na základe práva štátu, v ktorom má sídlo orgán rozhodujúci vo veci, v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného proti povinnému pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného, nevedie k tomu, že právo tohto štátu sa uplatní v ďalšom konaní o znížení výživného, začatom na návrh povinného proti oprávnenému.

B. O druhej otázke

67. Druhá prejudiciálna otázka bola položená pre prípad, že by Súdny dvor dospel k záveru, že právo štátu obvyklého pobytu povinného sa neuplatní za okolností, o aké ide vo veci samej, už len preto, lebo o výživnom bolo predtým rozhodnuté na základe tohto práva. Vnútroštátny súd chce prostredníctvom svojej druhej prejudiciálnej otázky zistiť, či okolnosť, že oprávnený sa zúčastní konania pred orgánom, ktorý vlastne nemá právomoc vo veci vyživovacej povinnosti, je rovnoznačná s okolnosťou upravenou v článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007, že „oprávnený podal návrh na príslušný orgán štátu obvyklého pobytu povinného“. To by znamenalo, že právo štátu obvyklého pobytu povinného sa uplatní vo veci samej ako právo konajúceho súdu.

68. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že v prípade, ak si povinný uplatňuje nároky týkajúce sa vyživovacej povinnosti pred orgánom podľa miesta jeho obvyklého pobytu, oprávnený môže namietať proti neexistencii právomoci.[12] Vnútroštátny súd si kladie otázku, či sa preto nemá vychádzať z toho, že oprávnený, ktorý sa zúčastní konania a nenamieta proti neexistencii právomoci orgánu, v skutočnosti „pod[áva] návrh na príslušný orgán štátu obvyklého pobytu povinného“.

69. Pán Mölk a Komisia navrhujú druhú prejudiciálnu otázku zamietnuť. Portugalská vláda zastáva názor, že odpoveď na druhú prejudiciálnu otázku vyplýva z odpovede, ktorú táto vláda navrhuje dať na prvú otázku.

70. Na účely zodpovedania druhej prejudiciálnej otázky je preto potrebný výklad článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu, ktorý umožní určiť, či je toto ustanovenie uplatniteľné vo veci samej.

1. Uplatnenie lex fori v konaniach, ktoré sa začali na návrh povinného, z hľadiska gramatického výkladu článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 a systematického výkladu tohto protokolu

71. Pre pripomenutie, článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sa uplatní na úzky okruh vyživovacích povinností, a to výlučne pri existencii určitých procesných okolností. Toto ustanovenie sa vzťahuje okrem iného na vyživovaciu povinnosť rodičov voči svojim deťom [článok 4 ods. 1 písm. a) Haagskeho protokolu z roku 2007]. Neuplatní sa však v každom konaní, ktoré sa týka vyživovacej povinnosti rodičov voči svojim deťom. Toto ustanovenie sa uplatní len vtedy, „ak oprávnený podal návrh na príslušný orgán štátu obvyklého pobytu povinného“.

72. Nepochybujem o tom, že v prípade článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 ide o výnimku. V žiadnom prípade ho preto nemožno vykladať extenzívne. Nič nenasvedčuje tomu, že článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sa uplatní aj vtedy, keď povinný podá návrh na začatie konania pred orgánom štátu svojho obvyklého pobytu. To by totiž znamenalo, že toto ustanovenie by sa uplatňovalo vo všetkých konaniach, ktoré sú vedené pred orgánom podľa miesta obvyklého pobytu povinného.

73. Okrem toho článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 podmieňuje svoju pôsobnosť existenciou určitých procesných okolností. Ide o situáciu, keď oprávnený podá návrh na orgán štátu obvyklého pobytu povinného. Iné ustanovenia Haagskeho protokolu z roku 2007, napríklad článok 4 ods. 2 a 4, takéto čosi nestanovujú.

12 Pozri tiež body 54 až 58 vyššie.

74. Tvorcovia Haagskeho protokolu z roku 2007 teda dali článku 4 ods. 3 tohto protokolu určité znenie, ktorým podmienili jeho pôsobnosť existenciou určitých procesných okolností, čo ho zjavne vyníma spomedzi ostatných odsekov článku 4 protokolu. Vzhľadom na to, že článok 4 ods. 3 má charakter výnimky, podľa mňa sa nemá vykonať extenzívny výklad tohto ustanovenia v tom zmysle, že sa má uplatniť aj v konaniach, ktoré sa začali na návrh povinného. Opačný názor by v niektorých prípadoch mohol viesť k tomu, že by sa uplatnil článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 v konaniach, v ktorých by sa mal v skutočnosti uplatniť článok 4 ods. 2 tohto protokolu.

75. Domnievam sa preto, že na základe gramatického výkladu článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 a systematického výkladu tohto protokolu možno jednoznačne vylúčiť možnosť uplatnenia *lex fori* v konaniach, ktoré sa začali na návrh povinného proti oprávnenému pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného.

2. Uplatnenie článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 v konaniach, ktoré sa začali na návrh povinného, z hľadiska ratio legis tohto ustanovenia

76. Uplatnenie *lex fori* zaiste ponúka určité výhody v konaniach, ktoré sa začali na návrh povinného pred orgánom štátu jeho obvyklého pobytu. V niektorých prípadoch by to mohlo prispieť k urýchleniu konania a zníženiu trov spojených s nutnosťou zistiť obsah ustanovení cudzieho práva orgánom konajúcim vo veci vyživovacej povinnosti.

77. Zo samotnej okolnosti, že oprávnený sa zúčastní konania a nenamieta proti neexistencii právomoci, však nemožno vyvodiť záver, že oprávnený súhlasil s určením rozhodného práva. V niektorých prípadoch môže byť v záujme oprávneného, aby vo veci rozhodol orgán podľa miesta pobytu povinného. Tie isté dôvody však nemusia nutne znamenať, že je v záujme oprávneného aj to, že sa vo veci rozhodne podľa práva štátu obvyklého pobytu povinného.

78. Proti názoru, že článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sa uplatní vtedy, keď sa právomoc orgánu, na ktorý bol podaný návrh, zakladá na tom, že oprávnený sa zúčastnil konania, svedčia aj vyjadrenia uvedené v bode 114 dôvodovej správy Bonomiho.

79. V dôvodovej správe je vysvetlené, že na jednej strane možnosť zvoliť si *lex fori* podľa článku 7 Haagskeho protokolu z roku 2007 ako rozhodné právo výlučne pre určité konanie je irelevantná vo vzťahu ku konaniam, ktoré sa začali na návrh oprávneného (patriaceho do jednej zo skupín osôb uvedených v článku 4 ods. 1 tohto protokolu) pred orgánmi štátu obvyklého pobytu povinného. Ak oprávnený podá návrh na súd štátu obvyklého pobytu povinného, ako rozhodné právo pre vyživovaciu povinnosť sa podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 uplatní *lex fori*. Na druhej strane môžu oprávnený a povinný určiť *lex fori* ako rozhodné právo výlučne pre určité konanie podľa článku 7 Haagskeho protokolu z roku 2007, ak povinný podáva návrh týkajúci sa výživného na orgán štátu svojho obvyklého pobytu, pokiaľ tento orgán má právomoc rozhodnúť v danej veci.

80. V bode 57 vyššie som už poukázal na to, že právomoc orgánu štátu obvyklého pobytu povinného v konaní, ktoré sa začalo na návrh dotknutého povinného, sa môže zakladať najmä na tom, že oprávnený sa zúčastní konania. V tejto súvislosti ide preto o skutkové stavy, na ktoré sa vzťahuje druhá prejudiciálna otázka.

81. Na základe vysvetlenia v bode 114 dôvodovej správy Bonomiho by si účastníci konania vo veci samej podľa článku 7 Haagskeho protokolu z roku 2007 mohli zvoliť *lex fori* ako rozhodné právo výlučne pre určité konanie. To znamená, že článok 4 ods. 3 tohto protokolu sa v konaní vo veci samej neuplatní. V opačnom prípade by voľba *lex fori* ako rozhodného práva výlučne pre určité konanie nebola možná, pretože toto právo by už bolo uplatniteľné podľa článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007.

82. Skrátka, teleologický výklad podľa mňa neponúka presvedčivé argumenty, ktoré by umožňovali dospieť k inému záveru, než aký vyplýva z gramatického a systematického výkladu článku 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007. Domnievam sa, že neexistuje opodstatnený základ pre to, aby sa konanie považovalo za začaté na návrh oprávneného iba preto, lebo sa zúčastnil konania a nenamieta proti neexistencii právomoci orgánu, na ktorý bol podaný návrh.

83. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem Súdnemu dvoru, aby na túto otázku odpovedal takto: článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sa má vykladať v tom zmysle, že toto ustanovenie sa neuplatní v prípade, ak sa oprávnený zúčastní konania, ktoré sa začalo na návrh povinného pred orgánom štátu obvyklého pobytu dotknutého povinného, aj keď zúčastnenie sa oprávneného na konaní zakladá právomoc tohto orgánu podľa článku 5 nariadenia č. 4/2009.

VI. Návrh

84. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré predložil Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko), takto:

1. Článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z 23. novembra 2007 o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť v prílohe rozhodnutia Rady 2009/941/ES z 30. novembra 2009 sa má vykladať v tom zmysle, že rozhodnutie o výživnom prijaté na základe práva štátu, v ktorom má sídlo orgán rozhodujúci vo veci, v konaní, ktoré sa začalo na návrh oprávneného proti povinnému pred orgánom štátu obvyklého pobytu povinného, nevedie k tomu, že právo tohto štátu sa uplatní v ďalšom konaní o znížení výživného, začatom na návrh povinného proti oprávnenému.

2. Článok 4 ods. 3 Haagskeho protokolu z roku 2007 sa má vykladať v tom zmysle, že toto ustanovenie sa neuplatní v prípade, ak sa oprávnený zúčastní konania, ktoré sa začalo na návrh povinného pred orgánom štátu obvyklého pobytu dotknutého povinného, aj keď zúčastnenie sa oprávneného na konaní zakladá právomoc tohto orgánu podľa článku 5 nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti.